

5. Контрольний: аналіз результатів, коригування, оцінка якості проекту.

На певному етапі проектної діяльності, обов'язково слід залучати батьків вихованців до співпраці та стимулювання їхньої активної участі в ній.

Батьки дошкільників та члени їхніх родин, можуть приймати участь у створенні групових альбомів про Україну, дитячих книжечок «Українська народна казка», «Українські фольклорні твори», «Народні перлини»; у виготовленні групового «Древа цілей» по темі проекту, «Древа родоводу», у сімейних вечорницях по темах: «Символіка та символи України», «Українські вечорниці», «Маленькі патріоти», «Стежинами українських казок»; у виставці ручної роботи «Сімейний оберіг», «Український рушничок», «Родинне деревце», «У колі дружньої родини» тощо.

Отже, саме метод проектів є одним із найголовніших компонентів педагогічної системи розвитку творчих здібностей у процесі виховання підростаючого покоління. Проектна діяльність старших дошкільників з народознавства дає можливість розширити знання дітей про українські народні свята, звичаї, традиції. Сприяє розвитку творчих здібностей, естетичної потреби та смаку, відтворення дошкільниками елементів народних свят та обрядів. Завдяки активній творчій діяльності вихователя та дітей, відбувається усвідомлення причетності до цілісного образу України – Батьківщини, що є передумовою формування національних почуттів і позитивного світосприймання особистості.

Список використаних джерел:

1. Богуш А. М. Українське народознавство в дошкільному закладі : навч. посіб. / А. М. Богуш, Н. В. Лисенко – К. : Вища шк., 2003. – 206 с.
2. Ващенко Г. Г. Загальні методи навчання : підручник для педагогів / Г.Г.Ващенко. – К. : Українська видавнича спілка, 1997. – С. 331–353.
3. Веракса М. І. Організація проектної діяльності у дитячому садку: творчі проекти / М.Веракса, О.Веракса. // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2017. – №2. – С. 31–36.
4. Кіт Г.Г. Українська народна педагогіка : курс лекцій / Г.Г. Кіт, Г.С. Тарасенко. – Вінниця : ПП «Едельвейс і К», 2008. – 302 с.
5. Коршунова Т. Л. Диференційований підхід до типів проектування / Т.Л. Коршунова // Дошкільне виховання. – 2016. - № 12. – С. 17-19.
6. Лазаренко Н. И. Проектная технология в обучении: от веб-квеста до блог квеста / Н. И. Лазаренко // Педагогические инновации – 2017: материалы международной научно-практической интернет-конференции, Витебск, 17 мая 2017 г. / Витеб. гос. ун-т ; редкол.: Н.А. Ракова (отв. ред.) [и др.]. – Витебск : ВГУ имени П.М. Машерова, 2017. – С. 88.
7. Присяжнюк Л.А. Подготовка будущих учителей начальных классов к использованию проектной технологии в эколого-природоведческом образовании младших школьников / Л.А.Присяжнюк // Современные подходы к профессиональной подготовке педагога : сб. науч. статей / Мозырский государственный педагогический университет имени И.П.Шамякина. – Мозырь, 2015.– С. 156-159.

ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У ФОРМУВАННІ ПРИРОДНИЧИХ УЯВЛЕНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

О.Гудима, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

*Науковий керівник: О.П.Грошовенко, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

RESEARCH ACTIVITY IN FORMING YOUNGER SCHOOLCHILDREN'S NATURAL CONCEPTS

O.Gudyma, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті порушується проблема формування природничих уявлень дітей молодшого шкільного віку засобами дослідницької діяльності. Особлива увага звертається на необхідності дотримання етапної методики формування природничих уявлень. Дослідницька діяльність визнана актуальною у процесі формування природничих уявлень молодших школярів.

Ключові слова: природничі уявлення, форми знань, методика формування природничих уявлень, дослідницька діяльність, молодші школярі.

Abstract. *The article raises the problem of the forming younger schoolchildren`s natural concepts through research activities. Particular attention is paid to the need to observe the stages of the methodology of the forming natural concepts. Research activity is recognized as actual in the process of forming younger schoolchildren`s natural concepts.*

Key words: *natural concepts, forms of knowledge, methods of forming natural concepts, research activity, younger schoolchildren.*

Сучасний період розвитку національної школи характеризується глибокими і різнобічними пошуками шляхів удосконалення початкової освіти. Пріоритетними напрямками її реформування є досягнення якісно нового рівня у вивченні базових навчальних предметів, у тому числі природознавства, яке включає систему інтегрованих знань з різних природничих наук про об'єкти і явища живої і неживої природи та взаємозв'язки і залежності між ними і на доступному рівні відображає цілісну науково-природничу картину світу і місце в ній людини. Аналіз шкільної практики засвідчує наявність суперечностей між завданнями щодо формування у молодших школярів природничих знань, які передбачені у новітніх нормативних документах, та недостатнім рівнем їх вирішення. Зокрема набуває особливої значущості проблема формування природничих понять. Учні часто засвоюють визначення поняття без розуміння його сутності, оперують термінами без усвідомлення наявних істотних ознак, відчують труднощі у класифікації і систематизації понять. Зняття цих суперечностей передбачає здійснення спеціально організованого процесу формування понять та цілеспрямованої системи роботи, що дозволить поєднати процеси навчання і розвитку учнів.

Проблема формування понять привертала увагу багатьох видатних представників педагогічної науки: О. Герда, Я. Коменського, Й. Песталоцці, К. Ушинського, В.Сухомлинського, К. Ягодовського та ін. Вона була спеціальним предметом дослідження М. Бабія, Васильєва, Г. Ковальової, Л. Кудояр, А. Усової та інших учених. Значний інтерес становлять результати наукових досліджень про визначальні фактори формування в учнів понять, а саме: способи поєднання слова вчителя і наочності (Л. Занков, Г. Костюк); місце аналізу і синтезу в процесі формування понять (Д. Богоявленський, Н. Менчинська); роль порівняння, абстрагування та узагальнення (С. Бондар, П. Гальперін, Д. Ельконін, Т.Кагальняк, В. Онищук, В. Паламарчук, О. Савченко, Т. Тализіна); важливість усвідомлення істотних і неістотних ознак, що варіюють (Є. Кабанова-Меллер) тощо.

У теорії навчання відомі напрями, які концентрують і збагачують прогресивний досвід учених щодо формування наукових понять в учнів початкових класів: теорія поетапного формування розумових дій (П. Гальперін, Т. Тализіна); теорія формування понять шляхом виявлення співвідношення словесно-понятійної, образної і практично-дійової мислительної діяльності (М.Шардаков); теорія змістового узагальнення (В. Давидов, Д.Ельконін); теорія навчання школярів на підвищеному рівні складності (Л. Занков); теорія розвивального навчання (І. Якиманська); концепція формування і розвитку загально-навчальних умінь і навичок (В. Паламарчук, О. Савченко).

Проблема формування та розвитку понять, як в теорії методики викладання, так і в практиці навчання – одна з найбільш актуальних та складних. Учені вказують на важливе значення в процесі формування природничих уявлень у молодших школярів чуттєво-образного сприймання (накопичення фонду уявлень і емпіричних понять), теоретичного мислення, використання притаманних природознавству методів, форм і засобів навчання, індивідуальної творчої діяльності, системності, емоційності тощо.

Проаналізовані нами результати досліджень дошкільної психології (Л. Венгер, О.Запорожець, Коробко, В. Мухіна, М. Поддяков, О. Проскура та ін.) вказують на здатність дітей уже цього віку виділяти зовнішні ознаки предметів і явищ, групувати їх. Психологічні дослідження вікових особливостей молодших школярів, структури і динаміки їх розумового

розвитку (Л. Виготський, В. Давидов, Г. Костюк, В. Крутецький, В. Репкін, О. Скрипченко та ін.), а також творчі знахідки педагогів переконливо доводять можливості дітей молодшого шкільного віку виявляти подібні і відмінні ознаки предметів і явищ природи, виділяти істотні, узагальнювати їх, формулювати визначення поняття.

Пізнання навколишнього світу починається з відчуття, на базі яких виникає сприйняття. Сприйняття відображають предмет як ціле з усіма його властивостями, а відчуття – тільки окремі властивості або ознаки предметів і явищ. Так, пізнаючи за допомогою різних органів чуття той чи інший об'єкт навколишнього світу, учні відчують його окремі властивості - форму, розміри, колір, запах та інші. У процесі сприймання беруть участь увага, спостережливість, пам'ять, мислення, об'єднуючи всі властивості об'єкта в цілісний образ [0]. На основі відчуттів і сприймання як результат усвідомлення, запам'ятовування і відтворення в пам'яті людини виникають уявлення.

Уявлення - це чуттєво-наочний, узагальнений образ, в якому відображені зовнішні ознаки, властивості, зв'язки раніше сприйнятого об'єкта чи групи об'єктів. Уявлення створюються в пам'яті людини головним чином на основі безпосереднього сприймання нею предметів і явищ навколишньої дійсності. Як стверджують вчені, уявлення - це не тільки образи предметів, які ми сприймаємо. Можна мати уявлення і про такі предмети, яких ми ніколи не бачили. Вони утворюються на основі осмислення ряду уявлень про навколишні предмети або явища [0; 3; 4 та ін.].

Дослідницька діяльність учня - синкретично єдина інтелектуальна та практична діяльність особистості, спрямована на пізнання ознак, якостей, властивостей об'єктів та явищ оточуючого світу природи [0]. Дослідницька діяльність є основою емпіричного пізнання людиною довкілля, джерелом знань та розвитку пізнавальних інтересів, виникає в період раннього дитинства і продовжується протягом усього життя особистості. У процесі дослідно-експериментальної діяльності в природі розвиваються такі риси як самостійність, толерантність, поміркованість та охайність, інтерес до самостійного здобуття знань, вміння взаємодіяти з оточуючим світом (природним і соціальним). Таким чином, у цікавій дієвій формі, розвиваються всі сфери життєдіяльності підростаючої особистості. Молодший шкільний вік характеризується педагогами й психологами як сенситивний період розвитку процесу сприймання. Саме тому великого значення набуває дослідницька діяльність молодших школярів в контексті пізнання оточуючого світу.

Вищезазначене дало підстави стверджувати, що ефективність процесу формування природничих уявлень у молодших школярів забезпечує сукупність таких дидактичних умов:

- мотиваційна і змістова підготовка до засвоєння природничого поняття;
- організація чуттєвого сприймання предметів і явищ природи;
- організація розумової діяльності, спрямованої на виділення істотних ознак поняття;
- узагальнення і словесне визначення суті уявлення, позначення його відповідним терміном.

У період шкільного дитинства при сприятливих умовах життя інтенсивно розвивається інтелектуальна й емоційно-вольова сфера дитини, закладаються основи правильного відношення до предметів й явищ навколишнього середовища. Важливий фактор впливу на дітей - систематична, цілеспрямована навчально-виховна робота, у якій особливе місце займає процес ознайомлення із природою. Ще О. Герд, розробляючи предмет природознавства для молодших класів школи, звертав увагу на встановлення зв'язків і взаємозв'язків природних явищ, на логіку побудови предмета. Зміст курсу природознавства, розроблений О. Гердом, став основою побудови сучасного предмета «Природознавство» в основу якого закладено емоційно-ціннісну, екологічну, практичну основу.

Список використаних джерел:

1. Байбара Т. Дослід у процесі навчання природознавства / Т.Байбара // Початкова школа. – 2000 (2001). – №12 (1).
2. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початкових класах : навчальний посібник / Т.М.Байбара.– К.: Веселка, 1998. – 334 с.

3. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте. Психологические исследования / Л.И.Божович. – Москва : Просвещение, 1968. – 464 с.
4. Голюк О.А., Пахальчук Н.О. Характеристика типів розвитку творчої уяви дітей старшого дошкільного віку / Голюк О.А., Пахальчук Н.О. // Наука и инновации в современном мире: образование, воспитание, физическое воспитание и спорт. В 2 книгах. К 1.: монография / [авт.кол. : Безрукова Н.П., Львович И.Я., Преображенский А.П. и др.]. – Гл. 3. – Одесса: КУПРИЕНКО СВ, 2017 – С. 67-91
5. Грошовенко О.П. Особливості використання технології проблемного навчання в процесі засвоєння молодшими школярами курсу природознавства / О.П.Грошовенко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: Зб. наук. Праць. – Випуск 39/ Редкол.: В.І.Шахов (голова) та ін.- Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2013. – с. 15-18.
6. Грошовенко О.П. Підготовка вчителя початкових класів до еколого-виховної роботи з молодшими школярами / О.П.Грошовенко // Актуальні проблеми формування творчої особистості вчителя початкових класів: Збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Вінниця: ВДПУ ім. М.Коцюбинського, 2001.- С.337-342.
7. Кіт Г.Г. Пошуково-дослідницька діяльність як особлива освітня потреба інтелектуально обдарованих молодших школярів // Освіта дітей з особливими потребами: від інституалізації до інклюзії : Збірник тез доповідей / Редкол.: Б.В.Засенко, А.А.Колупаєва, Н.І.Лазаренко, З.П.Ленів. – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 169-171.
8. Організація дослідної роботи : методичні рекомендації та програми гуртків еколого-натуралістичного профілю в школі та позашкільних закладах / за ред. В.В.Вербицького. – К.: ІЗМН, 1996. – 112 с.

ВИКОРИСТАННЯ ТВОРЧИХ ІГОР У РОБОТІ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Т.Зварич, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

Науковий керівник: Л.В.Любчак, кандидат педагогічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

USING CREATIVE GAMES IN WORKING WITH YOUNGER SCHOOLCHILDREN

T.Zvarych, second-year student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University (Ukraine)

***Анотація.** У статті обґрунтовано необхідність використання у роботі з молодшими школярами різних видів ігор. Особливе значення у розвитку творчих здібностей учнів посідають творчі ігри. Висвітлено теоретичні засади організації навчально-виховного процесу у школі першого ступеня засобами творчої гри.*

***Ключові слова:** ігрова діяльність, молодший шкільний вік, творчі ігри, творчі здібності.*

***Abstract.** The article discusses the theoretical principles of the using creative games in the educational in primary school. The issue of using various types of games for working with children in primary school is presented. The need for development of creative abilities of primary school pupils in creative games is substantiated.*

***Keywords:** game activity, primary school age, creative games, creative abilities.*

У дитячі роки гра є основним видом діяльності людини. За її допомогою діти пізнають світ, перевіряють свою силу і спритність, у них виникають бажання фантазувати, відкривати таємниці і прагнути чогось прекрасного. Гра дарує щохвилинну радість, задовольняє актуальні невідкладні потреби, а ще вона спрямована в майбутнє, бо під час гри у дітей формуються чи закріплюються властивості, вміння, здібності, необхідні їм для виконання соціальних, професійних, творчих функцій у майбутньому. У процесі гри в дітей виробляється звичка зосереджуватися, самостійно думати, розвивати увагу. Захопившись грою, діти не помічають, що навчаються, до активної діяльності залучаються навіть найпасивніші діти. За вмілого використання різних видів ігор у навчально-виховному процесі початкової школи гра може стати не замінимим помічником педагога.

А.С.Макаренко стверджував, що гра має важливе значення в житті дитини. Педагог був переконаний, якою буде дитина в грі, такою вона буде і в праці, коли виросте. Тому